

DR. JAKUCS LÁSZLÓ KÖSZÖNTÉSE 75. SZÜLETÉSNAPJÁN (Elhangozott a Társulat Jakucs László tiszteletére rendezett ünnepi ülésén)

Tisztelt ünnepi ülés, tisztelt Ünnepelet!

Ha már első lehetek a tisztelgők sorában, ahol nemcsak a magam, de Társulatunk nevében is köszöntöm a 75 éves Jakucs Lászlót, hadd méltassam pár mondatban a barlangkutatás terén elért nagyszerű credményeit és a magyar barlangkutatás ügyének terén szerzett elévülhetetlen érdemeit.

20 éves korában indult első barlangi túrájára a Hét-lyuk-zsombolyba Jakucs László. Ottani balesete nem szegte kedvét, nem fordított hátat a barlangoknak, ellenkezőleg, a baleset azok alaposabb megismerésére, tudatos kutatására ösztönözte.

Néhány hónappal később, 1946 augusztusában, amikor megtudta, hogy a sátrókpusztai sziklák közt turisták barlangnyílásra bukkantak, nyomban fölkerekedett, és így első bejárója, fölfedezője lett a Sátrókpusztai-barlang belső termeinek és csodálatos gipszképződményeinek. Ez a siker kutatási kedvét tovább fokozta.

1950 nyarán a fiatal geológus már expedíciót szervez a Bükk-fennsík karsztjának kutatására. Sorra keresi fel kis csapatával a fennsík víznyelőit és próbálja földéríteni az összefüggést a víznyelők és karsztforrások között. Így érlelődik benne az a kutatási koncepció, amely azután további kutatásait meghatározta. Ha a hegyek mélyén húzódó karsztbarlangokat meg akarjuk ismerni, nem elégedhetünk meg azzal, hogy a már ismert barlangokban további szakaszok fölkutatására, föltárására törekszünk. Tudjuk, hogy a felszínről a víznyelőkön át a felszín alá futó búvópatakok és a nyelőkben eltűnő csapadékvizek alakítják ki a mélyben a karsztos vízjáratokat, a barlangokat. Tudjuk azt is, hogy ezek a barlangokon átfutó vizek a karsztforrásokon lépnek felszínre. Hogy az egyes víznyelőkön eltűnő búvópatakok és csapadékvizek melyik forrásban látnak napvilágot, az nyomjelzéssel, a nyelőkben eltűnő víz sózásával, megfestésével kimutatható. Ezek szerint földéríthető egy-egy eddig ismeretlen, senki által még be nem járt karsztbarlang is. Sőt, még föltárása előtt megközelítően kiszámítható a felszín alatt húzódó karsztos vízvezető járat, vagyis a még soha, senki által nem látott, föl nem tárt barlang hossza is. És ha arra gondolunk, hogy a felszín

alatt a nyelőktől a forrás felé áramló vizek szükségképpen olyan méretűre tágitják, erodálják járatuk átmérőjét, hogy az a legnagyobb vízhozamot is képes legyen levezetni – még a soha nem látott barlang tágasságára is következtetést lehet levonni. Valahogy így körvonalazódhattak Jakucs László fejében az eróziós barlangképződés modelljének körvonalai.

Közben érdeklődése az Aggteleki-karszt felé fordult. A Baradla-barlang rendszerének tanulmányozása során fölfigyelt arra az ellentmondásra, hogy a jósfaői Komlós-forrásban, amelyet a korábbi kutatók a Baradla barlangi patakja egyik forrásának tartottak és akként is írtak le, ugyan-ezen leírások szerint a barlangi patak vizének sósós nyomjelzése alkalmával nem volt egyértelműen kimutatható a sósvíz jelentkezése. Ezért ő fluoreszcenciával megfestette a Baradla barlangi patakjának vizét és gyanúja beigazolódott: a megfestett víz csak a Jósfa-forrásban jelentkezett, a Komlós-forrásban nyoma sem volt. Ezek szerint a Komlós-forrás nem tartozhat a Baradla rendszeréhez, és föltételezhető a Baradlától keletre egy másik barlang létezése. A Baradlától keletre húzódó vízgyűjtő terület alapos bejárása során felügyelt a Szomor-hegy környékén néhány, eddig figyelembe nem vett víznyelőre. Ezek fölkeltették benne azt a gondolatot, hogy az ezekben elnyelődő vizeket az általa kimutatott, de még fel nem tárt nagy barlang vezetheti a Komlós-forráshoz. Ezt a megállapítást már az 1962. év elején megjelent *Aggteleki cseppkőbarlang* c. könyvében is kifejtette. Az 1952 februárjában végrehajtott vízfestés igazolta ezt a feltételezését is. Jakucs László így első ízben vághatott neki egy soha, senki által nem látott olyan, számításai szerint járható méretű, tágas, több kilométeres barlang feltárásának, amelynek létezését tudományos megfontolásai és számításai mutattak ki.

És 1952 nyarára megszervezte a kutató expedíciót, amelynek során július 25-én bejutottak a Béke-barlangba.

A Béke-barlang fölfedezése nem egy újabb barlang fölfedezése volt csupán, sokkal több annál. Első ízben került sor arra, hogy tudományos megfontolások és számítások alapján tervszerűen vágjon neki kutató egy soha nem látott, de ki-

számított barlang föltárásának és siker is koronázza ezt a törekvést! Ez a siker egyben Jakucs barlanggenetikai koncepciójának igazolását is jelentette.

A Béke-barlang fölfelezésének híre széles körben fölkelte az érdeklődést a barlangkutatás és annak új, Jakucs által kidolgozott módszerei iránt. Sorra alakultak barlangkutató csoportok, a tudományos társaságok mellett pedig barlangkutatást összefogó szakbizottságok. A Magyarhoni Földtani Társulat keretében Jakucs László szervezte meg a Barlangkutató Bizottságot, de alakult hasonló bizottság a Földrajzi Társaságnál és a Hidrológiai Társaságnál is, és ezeknek a szakmai-tudományos bizottságoknak az összefogásával szerveződött újjá 1958 decemberében a magyar barlangkutatás nagy múltú, 1910 óta létező, de a második világháborút követően szétzilálódott szervezete, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, amelynek Jakucs László társelnöke lett.

Közben egymást követték eredményes barlangkutató munkái. Így 1953-ban a Bükk-fennsíkon a Pénz-pataki-víznyelőbarlang föltárása, majd miután 1953 őszén az Aggteleki-barlang igazgatója lett, 1954-től sorozatos barlangi víznyelőkutatásai Baradlában. 1955-ben egy hatalmas baradlai barlangi árvíz a Jósua-forrás fölött tört magának utat a hegyoldalban, 1957 januárjában ezen az árvízi krátertölcséren át bejutott a Baradla Alsó-barlangjába.

1957-ben jelent meg tollából az azóta több kiadást is megért és számos elismerést kapott *Aggteleki-karsztvidék útikalauz*, amelynek megírásában magam is munkatársa lehettem.

1960 januárjában került sor a nevezetes faggyúfáklyás expedícióra, amelynek az itt jelenlévők közül vele együtt négyen is résztvevői voltunk. Ez bebizonyította, hogy az újabb kőkorszak embere a maga primitív világítóeszközével, a faggyúfáklyával is eljuthatott a Baradla aggteleki bejárati termeitől a Vaskapu kelepccs vermein át a jósvafoi barlangszakaszba, az Óriások terméig, ahol Vass Imre 1825-ben a Ganymedes kútja mellett emberi lábnyomot és valószínűleg a bükki kultúra időszakából származó cserépedény töredéket talált. Jakucs László a rá jellemző frappáns és szellemes megoldással a régészek régi vitáját oldotta meg. Az izgalmas expedíciót és eredményeit a *Faggyúfáklyás expedíció* című, izgalmasan érdekes könyvében írta meg.

1961-ben a Magyar Tudományos Akadémián elnyerte a földrajztudományok kandidátusa, majd utóbb a tudományok doktora tudományos fokozatot is. 1963-ban a szegedi egyetem természetföldrajzi tanszékének vezetője lett, ahol kutatási tevékenysége a földrajztudomány széles területére kiterjedt, de a barlangok kutatásához ezután sem lett hűtlen. Ennek csupán egy nevezetes eseményét szeretném megemlíteni, az 1974. évi podóliai expedíciót, melynek során hallgatóival a földkereség második leghosszabb barlangjában, az Optimista-barlangban jelentős új szakaszt sikerült föltárniuk és föltérképezniük, ez az új szakasz a Szegedi-barlang nevet kapta.

A Társulat – amelynek újraszerveződésében Jakucs Lászlónak is jelentős szerepe volt – 1962-ben alapította meg minden idők legnagyobb magyar természettudósáról és a bükki barlangok ősrégészeti kutatásának kezdeményezőjéről, Herman Ottóról elnevezett kitüntető érmét, amellyel első alkalommal, még abban az évben Jakucs Lászlót tüntette ki a magyar barlangkutatás terén és a magyar barlangkutatás érdekében végzett kiemelkedő munkásságáért.

1971-ben jelent meg az Akadémiai Kiadónál Jakucs László alapvető és utóbb több nyelvre is lefordított hatalmas munkája: *A karsztok morfo-genetikája*. E nagy elméleti munkájának elismerésül a szerzőt Társulatunk a karszt- és barlangkutatás területén kifejtett kiemelkedő értékű és nyomtatásban publikált tudományos munkásságáért adományozható Kadic Ottokár-éremmel tüntette ki.

1986-ban, születésének 60. évében pedig adogi életművének elismeréseként őt Társulat tiszteletbeli tagjává választotta.

Most, 75. születésnapján tisztelettel és szeretettel köszönti dr. Jakucs László emeritus professzort, a szenvedélyesen kezdeményező kutatót és kiváló tudóst a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat vezetése és tagsága, meg a magyar barlangkutatók széles tábora. Kívánunk neki ez alkalommal további jó egészséget, hogy még sokáig folytathassa, fiatalokat megszágyonító frissességgel és munkakedvvel, sok eredményt hozó, sikeres munkásságát mindnyájunk örömére.

Szívből kívánom ezt magam is. Isten éltesen sokáig kedves Laci barátom!

Dr. Dénes György